

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

KH 09.03.2026 § 55

73/03.01/2026

Valmistelija

Hallinto- ja henkilöstöjohtaja Jussi Stoor

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain (410/2015) muuttamisesta. Esityksessä selkiytettäisiin valtiovarainministeriön toimivaltaa ja roolia kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleisessä ohjauksessa ja seurannassa. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita muutoksia.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 31.3.2026.

Tausta

Valtiovarainministeriön tehtävistä säädetään kuntalain 10 §:ssä, jonka mukaan valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta. Säännöksen voidaan tulkita jo nykyisin antavan ministeriölle toimivallan seurata kuntien varautumista osana kuntien toiminnan ja talouden yleistä seurantaa. Sen sijaan kuntalaissa tai muualla lainsäädännössä ei ole säännöstä, joka antaisi valtiovarainministeriölle selkeästi toimivallan yleisesti ohjata kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Tilanteen selkiyttämiseksi lakiin lisättäisiin säännös, josta ministeriön ohjaustoimivalta kävisi nimenomaisesti ilmi.

Kuntalaissa on lisäksi havaittu tarve täsmentää vaikuttamistoimielinten oikeutta tehdä kuntalain mukaisia aloitteita. Nuorisovaltuuston aloiteoikeuden tarkentaminen edistäisi osaltaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjauksen tavoitetta, jonka mukaan hallitus edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta muun muassa vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla. Vanhusneuvostoa koskevaa sääntelyä tulisi muuttaa myös siten, että vaikuttamistoimielimestä voitaisiin käyttää vanhusneuvoston sijasta sellaista nimitystä, joka kuvaisi paremmin sen edustamaa paikallista väestöryhmää.

Nykyinen kuntalaki ei edellytä, että konserniohjeessa tulisi olla määräykset kunnan tytäryhteisöjen varautumisesta. Tytäryhteisöjen varautumista olisi kuitenkin perusteltua vahvistaa konserniohjeen kautta. Tämän vuoksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi antaa tytäryhteisöjen varautumista koskevat tarpeelliset määräykset. Lisäksi lakia on tarve täsmentää kirjanpitolain soveltamisen ja kunnan toimintakertomuksessa annettavien tietojen osalta.

Tavoitteet

Esityksellä parannettaisiin valtiovarainministeriön edellytyksiä ohjata yleisesti kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Ohjauksella pyritäisiin lisäämään kuntien varautumisen tasoa ja sen yhtenäisyyttä, ja siten parantamaan kuntien edellytyksiä selvittää tehtävistään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi esityksellä tehostettaisiin kuntien riskien hallintaa ja kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöiden varautumista, edistettäisiin taloudellisen

vastuullisuuden tiedostamista ja raportointia osana toimintakertomusta sekä parannettaisiin kuntien talouden vertailukelpoisuutta. Esityksellä myös vahvistettaisiin kunnan vaikuttamistoimielinten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä mahdollistettaisiin vanhusneuvoston nimeäminen nykyistä joustavammin.

Kaupungin lausunnoksi on valmisteltu seuraavaa:

Lausunnonantajan lausunto

- Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seurantaa koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

Valtiovarainministeriön yleinen ohjaus varautumisessa on perusteltua informaatio-ohjauksena, mutta kunnioittaen kuntien itsehallintoa. Keskeistä on yhtenäinen valtakunnallinen koordinaatio ja selkeä vastuunjako.

- Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Saarijärven kaupunki pitää hyvänä, että kuntalaissa vahvistetaan vaikuttamistoimielimien asemaa kunnissa lisäämällä siihen selkeä ja velvoittava kirjaus aloiteoikeudesta. Vaikuttamistoimielimet ovat tehneet aloitteita jo nykyisen lainsäädännön puitteissa, mutta kirjaus voi nostaa oikeutta entistä enemmän esille. Aloiteoikeuden korostaminen nuorisovaltuustojen osalta on tärkeää, koska alle 18-vuotiailla ei ole kuntavaaleissa äänioikeutta tai vaalikelpoisuutta.

- Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

Saarijärven kaupunki on jo huomioinut konserniohjeessaan valmiussuunnittelun ja varautumisen, mutta pitää hyvänä ja tarpeellisenä ehdotettua lisäystä, joka velvoittaisi antamaan konserniohjeessa tarpeelliset määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa. Asiasta säätämällä laissa voitaisiin varmistaa, että tytäryhteisöjen varautuminen huomioitaisiin riittävällä tavalla kaikkien kuntien konserniohjeissa.

- Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

Kaupungin toiminnassa on jo nyt huomioitu esitetyt täsmennykset, muutokset eivät vaikuta nykyiseen käytäntöön.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Satu Autiosalo

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa hallituksen esityksestä kuntalain muuttamisesta valmistelun mukaisen lausunnon.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Liitteet

- Liite 1 Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta (VN/34874/2025)
- Liite 2 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain muuttamisesta (luonnos 3.2.2026)

Otteen oikeaksi todistaa

12.03.2026

Minna Jaakkola
hallintosihteeri
Saarijärven kaupunki

Saarijärven kaupunki

Ote pöytäkirjasta

Kaupunginhallitus

§ 55

09.03.2026

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 55

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.